

HAMEEDA LAKHO
TRAINING - COACHING - ADVIES

KIRSTEN
REGTOP
.COM

Persoonlijke en professionele moed bij de aanpak van geweld

Geaccrediteerde cursus 25,6 punten ism GGD Haaglanden en gemeente Den Haag

5, 12 en 26 september 2024

Sietske Dijkstra, Kirsten Regtop en Hameeda Lakho

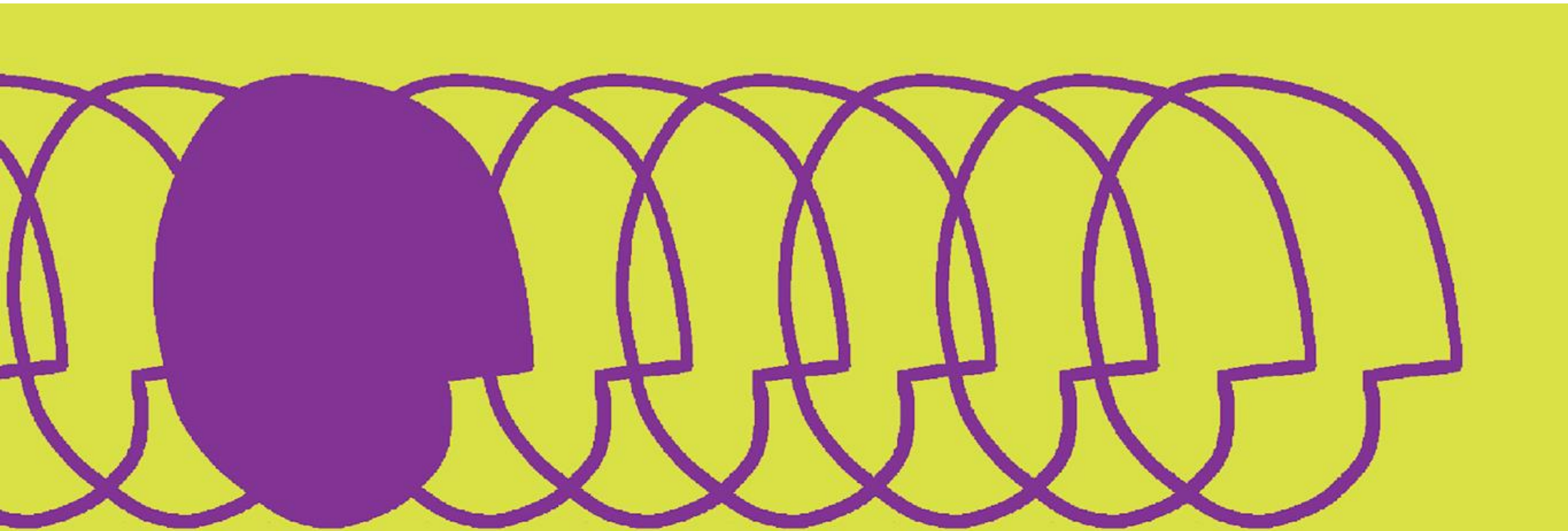
• Observaties casuïstiek

- Kunnen aansluiten, Geduld, client niet omverrijden, wel steunen
- Durven doorvragen en daarop handelen
- Voor jezelf en elkaar zorgen (triggers, ergens doorheen gaan of voor staan) en zo nodig betrokken blijven
- Blijven 'malen': rechtvaardigheidsgevoel wordt geprikkeld. Plegger krijgt geen faire kans

Gloed van je moed

- Suggesties uiterlijk op 19 September: titel, kern inhoud, met wie
- Zaadjes planten
- Hoe bewegen we elkaar tot beter werk?
- Etc...

- <https://www.augeo.nl/nl-nl/onderzoek/>
- Onderzoek VJ-Instituut in tien VT regio's in opdracht van Augeo.
- In dag 1 bekeken

Opbouw van de dag

Ochtend

- Opbrengsten dag 1, doorwerking en reacties groep
- Samenwerking, parallelproces, geweldspatronen
- Terugkomen op de oefening in de praktijk in tweetallen (break out)
- Vragen over huiswerk en opdracht
- Motivational filmpje
- Oefening rond moed
- Capability approach: Hoe beïnvloed je de keuzevrijheid van actoren bij HG en reflectie casus

Middagpauze 1 uur

- Qi Gong oefening (moed is fysiek, mentaal, handelingsgericht): oefenen van wendbaarheid
- Tacit knowing deel 1
- Casusopdracht in drietallen, 1 uur
- Groepspresentatie Casus
- De schat in het donker: oefening met tacit knowledge
- Oefenen, tussentijd, volgende keer: **De Gloed van je moed**

- De moed om naar mishandeling te vragen
- De moed om te erkennen dat dit moeilijk kan zijn
- De moed om naar je eigen vermijdingsgedrag te kijken
- De gevoeligheid om mishandeling op te merken
- De moed om door te vragen of te vragen naar voorbeelden
- De moed om nabij te zijn, ook als het moeilijk is

Groepsgeprek: Samenwerking (1)

- Irena Markova: we have to deal with disagreement
- Wat maakt samenwerking zo relevant?
- Wat maakt samenwerking zo moeilijk?
- Wat wil je realiseren in de samenwerking en hoe kun je daaraan werken?

Ketensamenwerking

Niveaus van uitwisseling

1. Stand van zaken
2. Sparren
3. Verrijken van contextinfo
4. Reflecteren

Rollen en rolafbakening

- Voorwerp (moed en leerwens)
- Aandachtspunten (allergie, schuring, ...)
- Positioneren
- Community of practice
- Gemeenschappelijk doel
- Gezamenlijke strategie van aanpak

Samenwerking (2)

- Parallelproces: dat je in de samenwerking met derden vanuit je eigen rollen blijft handelen en niet de samenhang over het overstijgende deel pakt maar vast komt te zitten in de strijd die ook speelt in het clientsysteem
- Verschillen tussen zorg en dwang, drang, gedwongen kader? (collectief leren zorg en straf professionals)
- Handelingsverlegenheid: niet doen uit onkunde, omdat je niet weet wat je kunt doen, omdat je vermijdt, het niet aanraakt. Is dus ook een interactie-effect. Als ik warrig ben, wordt de client of samenwerkingspartner ook niet duidelijker.
- Overdracht en tegenoverdracht: wie heeft er voorbeelden ?

Werk van Van der Kolk, Mate, Hubl en Herman

<https://www.youtube.com/user/thomashuebl>

Geheugen

- Geheugen: expliciete geheugen
- Bij trauma speelt vooral het impliciete geheugen een belangrijke rol
- Geen keuze om het op te halen, triggers, eerste twee jaar van ons leven
- Impact trauma op executieve functies: concentratie, jezelf plaatsen in ruimte en tijd, focus
- Overprikkeling emotionele brein en reptielenbrein, vermindering van cognitieve functies

Praktijkoefening: breakout

- In tweetallen een kwartier
- Wat is je bijgebleven als inzicht van de cursus de vorige keer?
- Wat heb je in de tussentijd met de cursus gedaan?
- Hoe en waarin heb je met moed geoefend?
- Wat was daarvan het effect?
- Hoe heeft het huiswerk en de literatuur je geholpen?

Groepsronde praktijkoefening

- Geef één woord of maximaal één zin weer wat het oefenen en het gesprek je heeft opgeleverd

Kader aanpak Geweld: Een kwestie van lange adem

- https://www.youtube.com/watch?v=aiE7wgTT2ZI&feature=emb_imp_woyt
- <https://gezinsprofielen.augeo.nl/augeo-special-gezinsprofielen/inhoud>
- <https://www.verwey-jonker.nl/publicatie/kwestie-van-lange-adem/>
- Complexe scheiding
- Gezin in de stress
- Langdurige zorg
- Kindgedrag en opvoedstress
- Intieme terreur

Geweldpatronen

- Wat zijn geweldspatronen?
- Partner en ex-partnergeweld komen het meeste voor
- Combinatieproblemen
- Intergenerationele problemen
- Dwingende controle (machtsongelijkheid)

Doorbreken van geweld vraagt specifieke hulp

Het doorbreken van geweld vraagt gespecialiseerde hulp, omdat we te maken hebben met macht en controle (ook na verbreken relatie), waarbij professionals ingezet moeten worden die weten hoe dit werkt. De groep die geen hulp krijgt heeft vaker te maken met langdurig geweld. Met gespecialiseerde hulp is ook afname te zien van trauma, vermindering opvoedstress.

Hoe kijk jij naar de mismatch tussen hulp bieden en ontvangen?

Welke rol kan moed spelen in het helpen doorbreken van het geweld?

Uitwerking (10 min)

- Om wie gaat het?
- Welke ketenpartners zijn betrokken?
(tijdlijn maken)
- Wat kan je doen vanuit jouw organisatie, welke beperkingen zijn er?
- Welk dilemma speelt er?

Capability approach (CA)

CA is een normatief wetenschappelijk kader.

De kwaliteit van leven wordt gedefinieerd als:

De vrijheid van mensen om te kiezen een leven te leiden dat ze
- binnen de grenzen van het redelijke –
graag willen leiden.

Capability approach (CA)

Uitgangspunten:

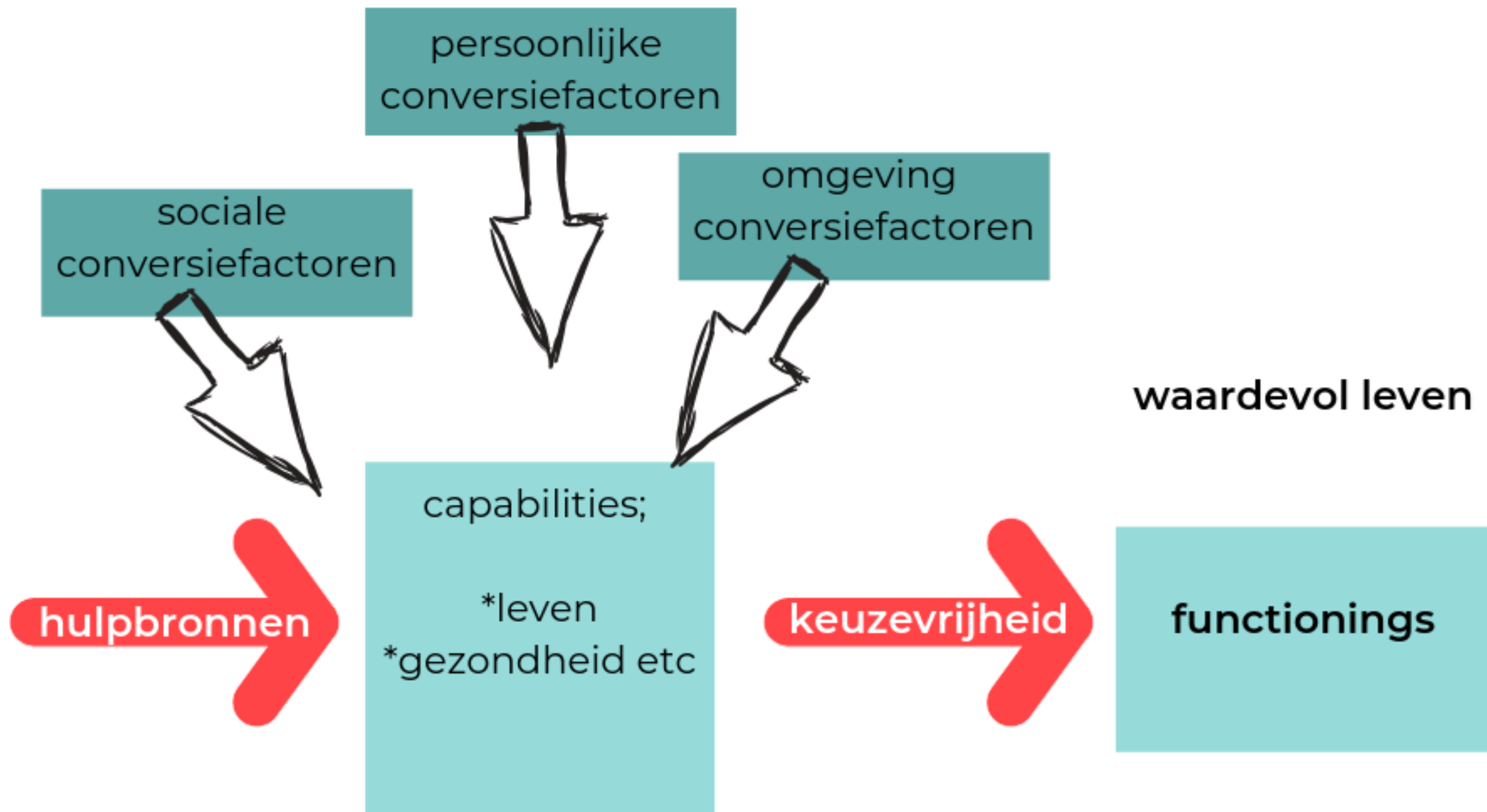
De mogelijkheid van mensen om een goed leven te leiden

-> Wat iemand wil leiden

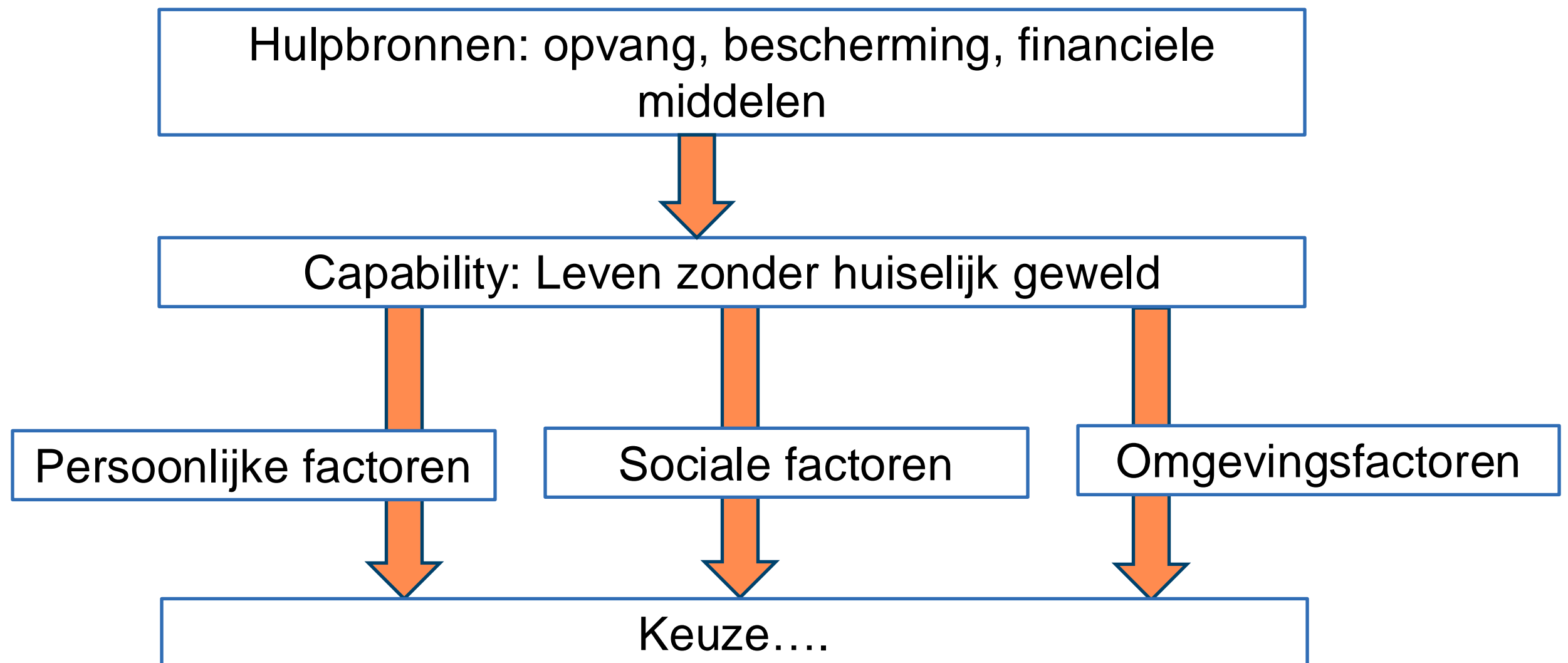
-> In vrijheid

Maar, niemand is in staat tot het maken van volledig autonome keuzes.

Ca uitgewerkt

Huiselijk geweld en CA

Invloed op keuzevrijheid

- Geweld als controlerend en isolerend mechanisme
- Culturele en gender normen
- Geen veilige plek beschikbaar
- Geen steunend sociaal netwerk
- Geen toegang tot zorg/hulp
- Afwijzing
- Beperkt referentiekader
- Onbekend met rechten
- Economische onzelfstandigheid

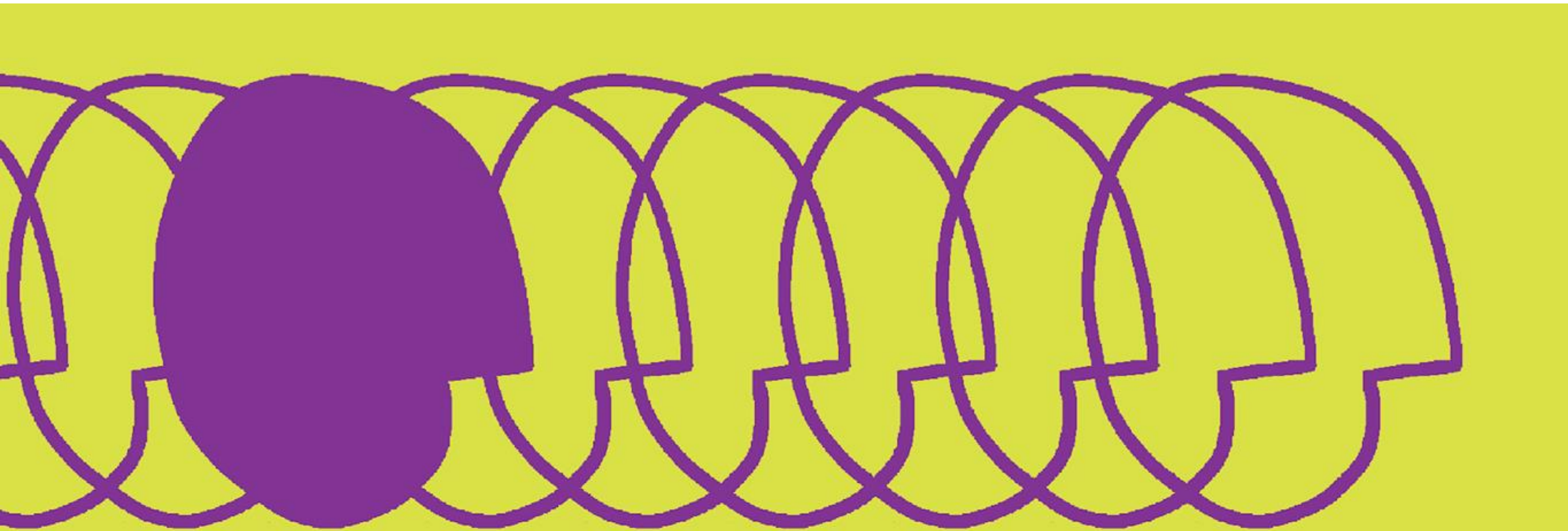
Wordt iemand beperkt door ...
(micro/meso/macro)?

En in hoeverre wordt iemand in staat
gesteld zelf vorm te geven aan
vrijheid?

En wat kan jij als professional doen
iemand te empoweren/in context dat
deze wordt vergroot?

In de casus: hoe vrij zijn de personen in de gezinnen? Door welke factoren wordt hun vrijheid beïnvloed?

Op welke wijze draag jij als hulpverlener bij aan een waardevol leven waarin jouw cliënten autonome keuzes kunnen maken die een waardevol leven mogelijk maken?

Analyse van de casus

Eigenschappen van de casus

- Proces van begin tot eind
- Meerdere personen betrokken (gezin, keten)
- Er is binnen de casus gestuit op dilemma's.

Nabespreking

- Tien minuten
- Kernvraag: wat ga je verder met je leervraag doen nu je deze les meeneemt van de capability approach?
- Waar ben je je bewuster van?

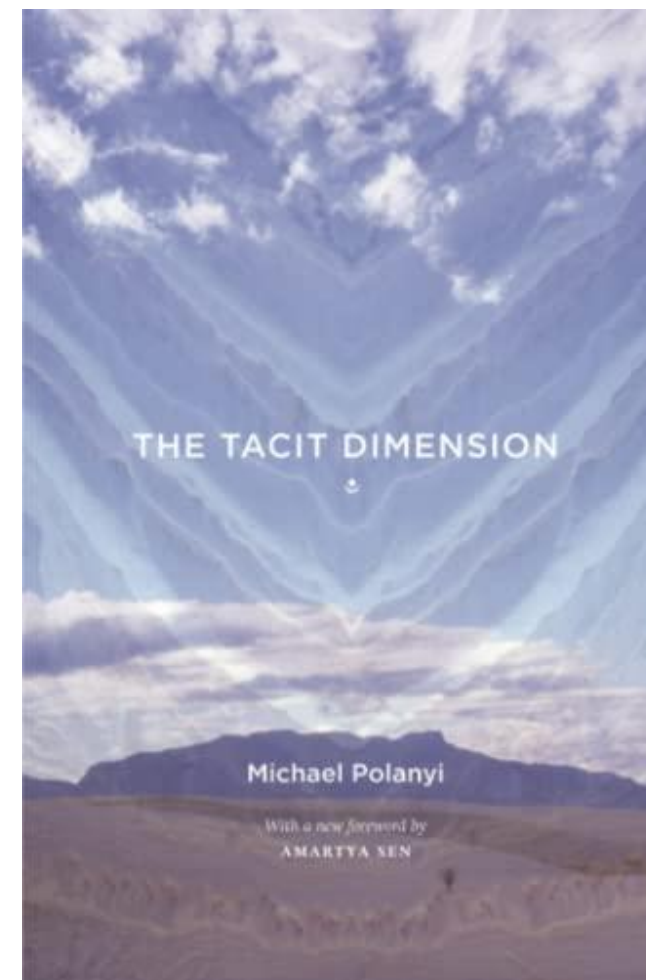
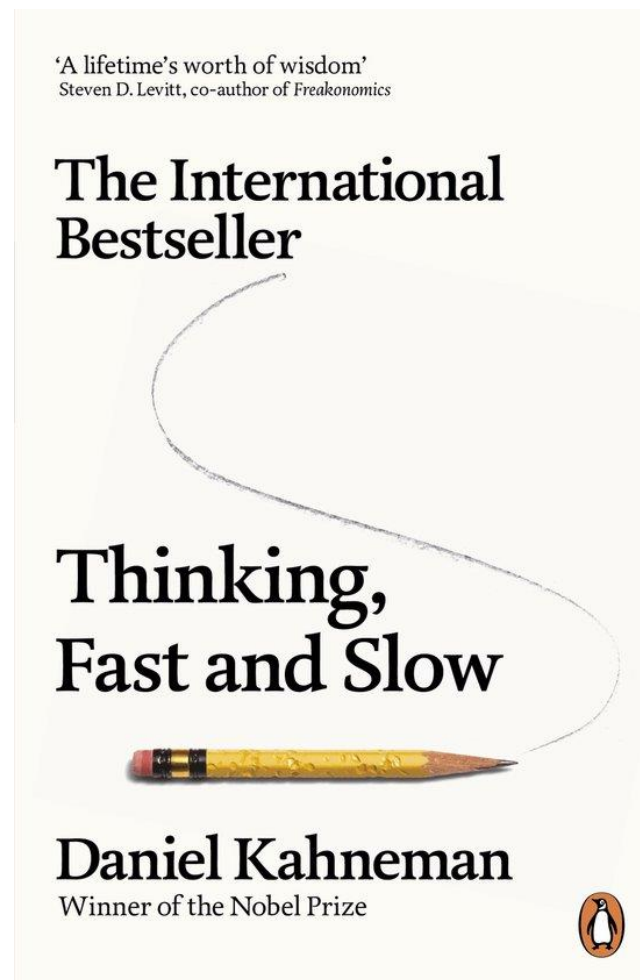
Qi Gong

Lichaamsdelen volgens bepaalde patronen laten bewegen

Don Fiore's Qigong for Better Health - with captions - Bing video

De kracht en de valkuilen van ervaring

Spelen met Kahneman (en Polanyi)

- <https://www.bing.com/videos/search?q=kahneman+thinking+fast+and+slow&&view=detail&mid=DD6F4856C8EC0C2351ADDD6F4856C8EC0C2351AD&&FORM=VRDGAR&ru=%2Fvideos%2Fsearch%3Fq%3Dkahneman%2Bthinking%2Bfast%2Band%2Bslow%26FORM%3DHDRSC4>
- Interview met Kahneman vanuit neurowetenschappen over denken vanuit twee systemen, het snelle systeem 1 en het reflectieve systeem 2. We zijn ons vaak niet bewust waar onze acties vandaan komen en zijn blind voor onze eigen vooroordelen. We hebben de illusie van controle.
- Fast: intuïtie, wat van zelf komt, automatisch, actie-mind, gevaar van tunnelvisie en onrijpheid
- Slow: vraagt inspanning en (zelf)controle over gedachten, onzekerheidstolerantie en niet-weten
- Inzoomen en uitzoomen

Spelen met tijd (Dijkstra, 2018)

Versnellen (gevaar)

Vertragen (tijd nemen)

Intensiveren (meer inzoomen)

Je hebt nooit volledige informatie

Tacit knowing

Literatuur: Geweld in relaties, instituties, trauma en belichaamd werken

In dit boek zit mijn werk, mijn leven en mijn hart.

Sietske Dijkstra

Een boek over geweldspatronen, tacit knowing en thuis

Dit boek gaat over intimiteit en het schenden daarvan. Kernvraag is hoe je deze schending belichaamt, taal, een (muzische)vorm en een waardevol handelingskader geeft. Er wordt bij geweld in relaties en na het verbreken ervan veel geleden, soms luidkeels, maar vaak ook in stilte. Geweldspatronen geven inzicht in de structuur en het waarom van geweld en de ondermijnende werking die daarvan uitgaat. De kracht van een narratieve benadering helpt om dat invoelbaar en waarneembaar te maken en te onderbouwen. Het ontwikkelen en toepassen van kennis en vaardigheden op dit thema en een dienstbare menselijke houding zijn van levensbelang om geweld te stoppen, macht te kantelen en bij te dragen aan veiligheid en herstel.

Er is wereldwijd veel geweld, thuis en daarbuiten in instituties, regimes en landen. Steeds vaker wordt een structuur van machtsongelijkheid blootgelegd. Er is veel ontheemding en soms ontworteling, maar we zijn als samenleving niet vleugellam.

Dit boek is geschreven voor betrokkenen en professionals en maakt duidelijk vanuit de praktijk hoe geweld in relaties ontwrichtend uitwerkt. Maar ook hoe er concreet met interventies, werkvormen en vak- en ervaringskracht een uitweg kan worden gevonden.

De aanpak van geweld in relaties is een rode draad in Sietskes loopbaan waarin ze aandacht heeft voor de bezieling, kwetsbaarheid en ambachtelijkheid van het werk. Ze promoveerde in 2000 bij genderstudies in Utrecht op een biografisch onderzoek naar betekenisgeving van geweld in de kindertijd op relaties en richtte haar bureau Dijkstra op in 1998. Ze verricht praktijkgericht onderzoek, ontwerpt en geeft (na)scholing, biedt advies, casusconsultatie en geeft coaching (aan ouders) bij relationele onveiligheid.

Sietske Dijkstra schreef een zeer persoonlijk én praktisch boek, dat ik van harte aan studenten en professionals aanbeveel.

Janine Janssen, lector Veiligheid in Afhankelijkheidsrelaties aan Avans Hogeschool en de Politieacademie en bijzonder hoogleraar Rechtsantropologie aan de Open Universiteit

Dit boek biedt een hoopvol perspectief voor het collectief draagvermogen voor mensen die met geweld in afhankelijkheidsrelaties zijn en worden geconfronteerd. En voor professionals die dit hoopvol perspectief weer, samen met cliënten, kunnen vormen.

Ard Sprinkhuizen, senior Onderzoeker, Kenniscentrum Sociale Innovatie Hogeschool Utrecht en Lectoraat GGZ en Samenleving Hogeschool Windesheim

ISBN 0000000000000

0 000000 000000 >

 Elikser
UITGEVERIJ

WWW.ELIKSER.NL

De kracht van ervaring

Sietske Dijkstra

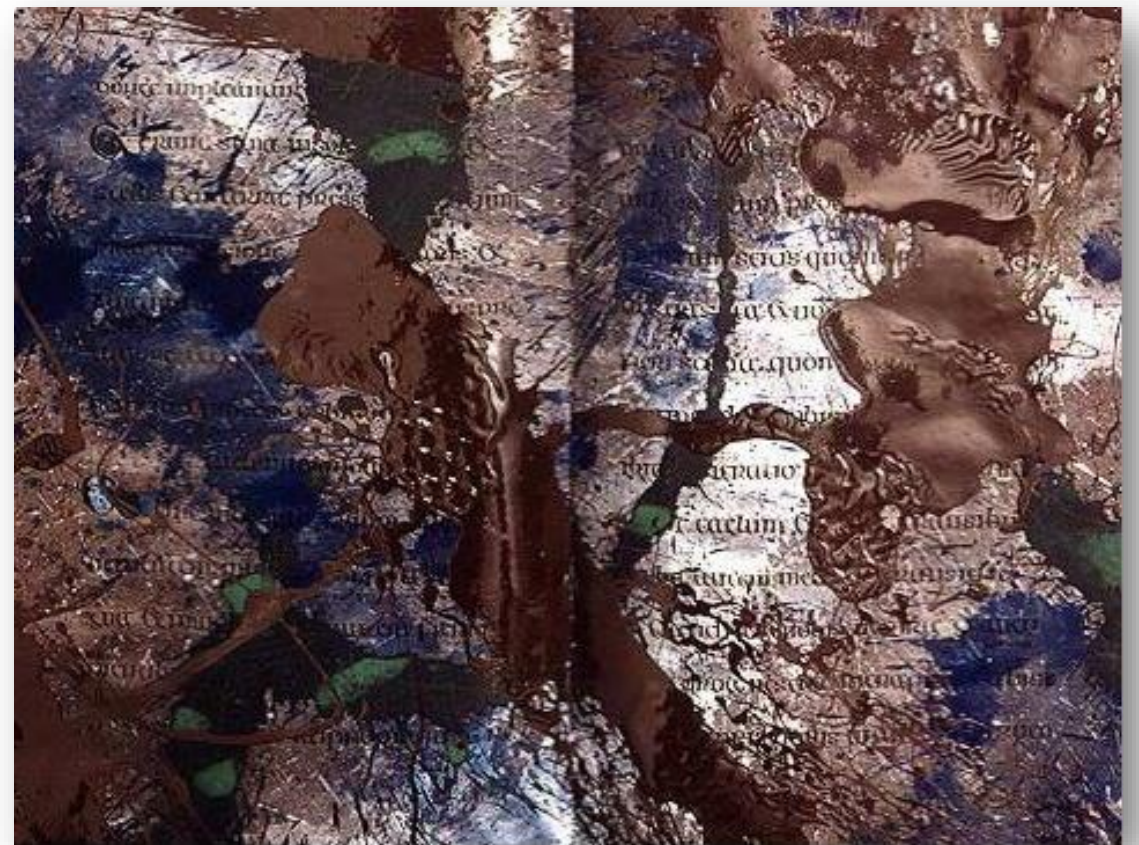

De kracht
van ervaring

Sietske Dijkstra

Verborgen schatten: een case study naar tacit knowing

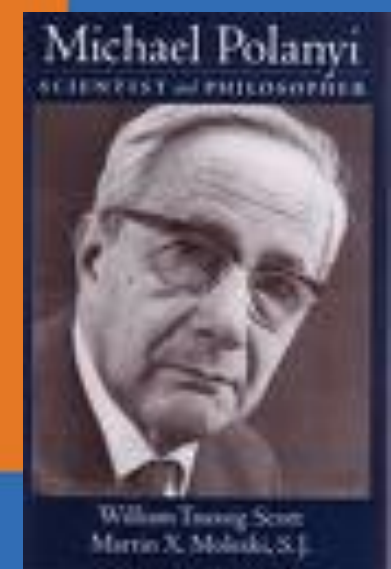
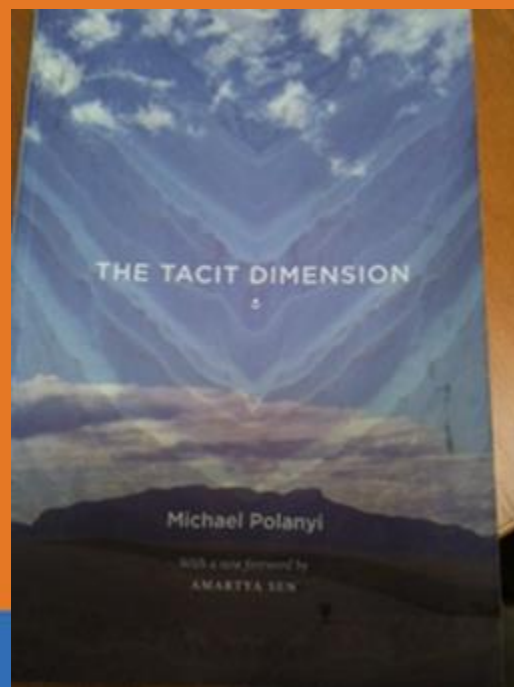
- Wat goede professionals doen en cliënten ervaren bij de aanpak van geweld (Dijkstra en Van Dartel, 2011)
- Tacit knowing: verinnerlijkt en belichaamd weten
- Polanyi als theoretische kennisbron
- Literatuurstudie en Interviews met praktijk-experts en cliënten

Tacit knowledge

'We can know more than we can tell'

(Polanyi, 1966)

Sta bij je casus stil wat voor
gevoel je daar bij hebt en
wat neem je waar in je
lichaam en waar staat dat
voor? (buikpijn, hoofdpijn,
duizelig, onderbuik)

Oefening eigenschappen

- Afstand en nabijheid
- Leergierig en passie (beter willen worden)
- Metaforen gebruiken als brug
- Letten op en benoemen van non-verbaal gedrag en signalen
- Humor, positief, optimistisch
- Doorzetten en doortastend zijn
- Staan voor wat je vindt
- Authenticiteit
- Scherpe vragen en doorvragen, ook op gevoel
- Buiten de kaders denken
- Veel parate kennis
- Kritische blik
- Praktische vragen

Wat doet een goede professional bij de aanpak van geweld

1. inlevingsvermogen
2. goed luisteren
3. niet oordelen
4. grenzen stellen
5. daadkrachtig zijn

Zijn er nog vragen of opmerkingen rond dit thema?

Casus in subgroepen

1. Om wie gaat het en wanneer speelde het?
2. Wat waren de zorgen?
3. Waardoor kwam jij als hulpverlener in beeld?
4. Wat deed jij?
5. Wat deden andere betrokken ketenpartners?
6. Hoe liep het af en hoe is het nu?
7. Hoe kijk je hierop terug?
8. Zijn er dingen die je anders zou doen? En welke dingen zou je hetzelfde blijven doen?

Casusgroepsopdracht

Deel en lees in je groep de casus en bespreek ze kort, selecteer er daarna één die jullie uit gaan werken. Verdeel rollen (woordvoerder, schrijver, observatie/reflectie)

Geef antwoord op de volgende vragen:

1. wat is de volgende stap in deze casus en waarom?
2. Welke inzichten zijn er ontstaan uit het groepsgesprek? (iedereen in chat)
3. Welke patronen zie je? In zelfzorg, zorg voor anderen en samenwerking?
3. Welke waarde heeft de capability benadering voor je casus en wat is een kantelpunt?
4. Wat leerde je van de casusitiek van anderen en de opbouw ervan?

Casus nabespreking

- Is het mogelijk om dat te doen wat nodig is in deze casus?
- Wat is er gelukt? Wat maakt je trots op dit werk?
- Wat zou er meer of anders gedaan kunnen worden?
- Wat vraagt het van jou als professional om dit te kunnen doen? Persoonlijk of professioneel?
- Welke normen en waarden liggen ten grondslag aan jouw handelen. Hoe worden deze op de proef gesteld en hoe ga je daarmee om?
- Of wat en wie er nodig is aan randvoorwaarden in organisatie, en tussen organisaties, bij collega's en in de keten?

Welke vragen leven
nog?

Afronding vandaag en brug naar presentatie

- Wat is je voornemen?
- Wat heb je nodig om dat uit te voeren?
- Wie ga je erbij betrekken?

Afronding en huiswerk

- Schrijf vandaag nog tenminste tien minuten aan je plan en je voornemen
- Afronding met inzicht vandaag
- Voornemen en uitvoering tussentijd (**presentatie op terugkom-middag**)
- Volgende bijeenkomst **26 september**
- Tijd: inloop vanaf 13 uur start...